

تام ویسکامب

(۲۰۰۳-۲۰۱۶)

“به سوی یک هستی‌شناسی افقی معماری”

پویان روحی - شانای ظهرابی

تام و اسکامب

(۲۰۰۳-۲۰۱۶)

”به سوی یک هستی شناسی افقی معماری“

پویان روحی - شانای ظهرا بی

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسری

سرشناسه: روحی، پویان، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور: مجموعه آثار (۲۰۱۶-۲۰۰۳) تامپ ویسکامب: به سوی یک هستی‌شناسی افقی معماری/ ترجمه
و تالیف پویان روحی، شانای ظهرابی.
مشهد: کتابکده کسری، ۱۳۹۵.
۲۲۴ ص.
فروست: یکصد طراح معاصر؛ ۶.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۴۴-۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
عنوان دیگر: به سوی یک هستی‌شناسی افقی معماری.
موضوع: ویسکامب، تام، ۱۹۷۰ - م.
موضوع: Wiscombe, Tom
موضوع: معماران -- ایالات متحده -- قرن ۲۰ م. -- سرگذشتنامه
Architects -- United States -- 20th century -- Biography
موضوع: معماری جدید -- قرن ۲۰ م.
Architecture, Modern -- 20th century
شناسه افزوده: ظهرابی، شانای، ۱۳۶۲ -
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:

NAV۳۷ / ۹۹، ۱۳۹۵
۷۲۰/۹۲
۴۲۷۳۴۷۶

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

یکصد طراح معاصر تام ویسکامب

ترجمه و تالیف: پویان روحی - شانای ظهرابی

دبیر مجموعه: نیما طالبیان - سیما نبی زاده
صفحه‌آرایی و چاپ: نیما طالبیان - میلاد خواجوی
چاپ اول: تابستان ۱۳۹۵
شمارگان: ۱۵۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۴۴-۰

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی انتشارات: مشهد - فلسطین ۱۴ - پلاک ۱۰ تلفن: ۳۷۶۷۰۰۱۹ / ۳۷۶۴۱۳۷۲ - ۵۱
کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات محفوظ می‌باشد.

مرکز پخش: کتابکده کسری

تلفن: ۳۸۴۳۵۵۳۱ - ۵۱۱ - همراه: ۳۰۱۷۱۸۱ - ۰۹۱۵

برای تمام معمارانی که:
برای کسب ثروت، اسیر ابتذال و "خواست مردم" نمی‌شوند،
تاریخ را مقدس نمی‌کنند و در مرزهای محدود تعصب،
محصور نمی‌مانند،
گفتگو، نقد و احترام را جایگزین واکنش‌های عصبی،
غیراخلاقی و غیرحرفه‌ای می‌کنند،
و می‌خوانند، می‌بینند و می‌اندیشند...

این کتاب با رعایت حقوق مولف و زیر نظر تام ویسکامب منتشر شده است.

پیشگفتار ناشر

... آیا معماران باید از گرایش‌های جدید در «طراحی گرافیک» باخبر باشند؟ آیا گرافیک‌ها باید از «طراحی صنعتی» چیزی بدانند؟ آیا نوآوری‌ها در «طراحی شهری»، «طراحی صحنه»، «طراحی لباس»، «طراحی خودرو» و «طراحی فرش» با یکدیگر در ارتباط‌اند؟ چرا برخی از گرافیک‌ها «طراح داخلی» می‌شوند؟ چرا بسیاری از معماران خود را در «طراحی گرافیک» صاحب نظر می‌دانند و یا طراحان صنعتی به «طراحی مُد» می‌پردازند؟ آیا سبک‌های هنری در تمامی گرایش‌های طراحی تأثیر می‌گذارند؟ طراحی یا دیزاین (Design) چیست که مرزهای آن تا این حد نامشخص است؟ طراح یا دیزاینر (Designer) کیست؟ ...

تفاوتی ندارد که معمار باشیم یا شهرساز، طراح صنعتی یا طراح لباس، مطالعه سبک‌ها و جنبش‌های هنری و به طور کلی «تاریخ هنر» برای ما طراحان یک ضرورت است. باید دلایل پیدایش سبک‌ها و گرایش‌های مختلف هنری را بدانیم، بسترهای فرهنگی، اجتماعی و فلسفی این تغییرات را بشناسیم و قادر به تحلیل ویژگی‌های هنری دوران خود باشیم. این یک ضرورت است. ضرورتی که به نظر می‌رسد رفته رفته در میان دانشجویان و محافل دانشجویی رنگ می‌بازد. ضرورتی که بسیاری از ما فرصت پرداختن به آن را نداریم و یا اساساً مطالعه آن را جنبی و غیرضروری می‌دانیم. همان‌طور که مطالعه ادبیات، رمان، روزنامه و سایر نشریات برایمان غیرضروری شده است. آیا می‌توان «عادت به نخواندن»، که در نسل ما نهادینه شده را اصلاح نمود؟ از کجا باید شروع کرد؟

«یکمصدطراح معاصر» نخستین مجموعه در ایران است که با هدف تجزیه و تحلیل آثار و اندیشه‌های طراحانی از رشته‌ها و گرایش‌های مختلف منتشر می‌شود. این مجموعه نه به معرفی مشاهیر معماری و معماران «سوپرستار» اختصاص دارد و نه اصولاً به معرفی بسنده می‌کند، بلکه به تحلیل و نقد پرداخته و طراحانی را معرفی می‌کند که کمتر در نشریات و کتب فارسی نامی از آن‌ها برده شده است. حتی اگر طراح صاحب نامی نظیر «رم کولهاس» یا «زاحا حدید» در میان این طراحان انتخاب شده باشد، سعی شده است تا به آثار متأخر و مبنایی نظری معاصر در طراحی آنان پرداخته شود.

از آنجا که اکثر مخاطبین «انتشارات کتابکده کسری» دانشجویان معماری و رشته‌های وابسته به آن می‌باشند، انتظار می‌رود که مخاطب اصلی این مجموعه نیز معماران باشند. بدین ترتیب آشنایی معماران با طراحان و شیوه‌های طراحی در سایر رشته‌ها را می‌توان هدف اصلی از انتشار این مجموعه دانست. همچنین طبیعی است که با توجه به حوزه تخصصی انتشارات و دبیران این مجموعه، بیشتر آثار به معرفی معماران اختصاص خواهد یافت، اما امیدواریم با همکاری شما طراحانی که در

سایر رشته‌های طراحی صاحب نظر هستید به معرفی طراحان تاثیرگذار در تمامی رشته‌های طراحی نیز بپردازیم.

«**یکصد**»، استعاره‌ای است از «**بسیار**»، هدف اما رسیدن به عدد صد نیست، ممکن است با استقبال خوانندگان و همکاری نویسندگان و مترجمان تعداد کتب این مجموعه از یکصد نیز فراتر رود، شاید هم این مجموعه چون بسیاری از نمونه‌های مشابه در میانه راه متوقف شود، کسی چه می‌داند! هدف اما شروع مجموعه‌ای است که پایانی بر آن متصور نیستیم، کاری گروهی که ممکن است سال‌ها ما را گرد هم آورد، بهانه‌ای برای ارتباط با دانشجویان، اساتید، مترجمین و هنرمندان فعال در سایر گرایش‌های طراحی و در نهایت ارتقا آگاهی و مطالعه طراحان. با این حال آینده و نتایج حاصل از انتشار این مجموعه برای ما هم نامشخص است. شاید سال‌ها پس از امروز این مجموعه به منبعی برای مطالعه «تاریخ طراحی معاصر» تبدیل شود، شاید باب گفتگو میان هنرمندان و طراحان رشته‌های مختلف باز شود، شاید بزرگواری پیدا شود و چنین مجموعه‌ای را برای طراحان ایرانی گردآوری کند، باز هم باید گفت: کسی چه می‌داند!

"**تام ویسکامب**" معمار جوان آمریکایی و از استادان قدیمی موسسه‌ی معماری کالیفرنیا جنوبی است. شاید انتشار گفتگوی پویان روحی با وی در کتاب **روایت‌های آوانگارد** نخستین آشنایی بسیاری از معماران ایرانی با وی بوده باشد. در آن گفتگوی هرچند کوتاه، ویسکامب دری می‌گشاید به روی مفاهیم و دیدگاه‌هایی متفاوت در معماری امروز. کتاب ششم از مجموعه **یکصد طراح معاصر** فرصت دیگری برای آشنایی با جهان تام ویسکامب و پی بردن به عمق مفاهیمی است که وی مطرح می‌نماید.

تاکنون شش جلد از مجموعه کتب یکصد طراح معاصر منتشر شده است؛ استقبال از آثار این مجموعه با انتشار هر کتاب جدید بیشتر شده است. ما نیز سعی خواهیم کرد با تنوع بخشیدن به معیارهای انتخاب طراحان، سرعت بخشیدن به انتشار و دقت بیشتر در تولید محتوای آثار، این مجموعه را بیش از پیش مفید و ماندگار سازیم. امیدواریم ما را از نظرات و پیشنهادات خود در خصوص کیفیت این مجموعه و انتخاب طراحان معاصر بهره‌مند سازید.

از پویان روحی و شانای ظهراپی برای آغاز همکاری در این مجموعه سپاسگزاریم و امیدواریم آثار دیگری که در دست ترجمه و تالیف دارند هرچه زودتر منتشر شده و در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرند.

فهرست

۸	چرا تام ویسکامب؟
۹	دیباچه
۱۰	معرفی طراح (معمار)
۱۲	مقدمه
۱۹	فصل: نقد و بررسی اندیشه‌ها
۲۱	دیدگاه
۲۲	هنر تور بافت معاصر
۳۰	فرا-هم گذاشت‌ها و چند-مادگی
۴۲	وصله و وصلگی
۴۴	شکل‌پذیری فرادرزها
۴۶	جدایی یا به سوی یک هستی‌شناسی افقی معماری
۵۹	گفتگوها
۶۰	گفتگو با نینا راپپورت
۶۵	گفتگو با نیت هیوم
۷۰	گفتگو با جفری اینابا
۷۸	گفتگو با پویان روحی
۸۹	فصل: نقد و بررسی آثار
۹۰	غرفه فستیوال موسیقی تابستانی، ایالات متحده - ۲۰۰۳
۹۶	کتابخانه‌ی ملی جمهوری چک، پراگ - ۲۰۰۳
۱۰۲	غرفه‌ی تابستانی نوووسیبیرسک، روسیه - ۲۰۰۷
۱۰۶	مرکز موسیقی پاپ، تایوان - ۲۰۱۰
۱۱۲	مرکز کولایدر، بلغارستان - ۲۰۱۲
۱۲۰	خانه‌ی لو موناکو، سوئیس - ۲۰۱۲
۱۲۶	غرفه‌ی موزه‌ی هنرهای معاصر، ایالات متحده - ۲۰۱۳
۱۳۲	شهر الماس، استرالیا - ۲۰۱۳
۱۳۸	مرکز ملی هنرهای معاصر، روسیه - ۲۰۱۳
۱۴۶	مرکز فرهنگی تایچونگ، تایوان - ۲۰۱۳
۱۵۴	مجتمع مسکونی واترفرانت گیت‌وی، ایالات متحده - ۲۰۱۳
۱۶۴	پایانه‌ی دریایی کینمن، تایوان - ۲۰۱۴
۱۷۴	موزه‌ی گوگنهایم، فنلاند - ۲۰۱۴
۱۸۲	موزه‌ی هنر مین، ایالات متحده - ۲۰۱۴
۱۹۸	برج دومینو، ایالات متحده - ۲۰۱۵
۲۰۸	خانه‌ی گرینفیت پارک، ایالات متحده - ۲۰۱۵
۲۱۶	میز پذیرش [شرکت] والتر پی. مور، ایالات متحده - ۲۰۱۵
۲۱۸	اتصالات شکلی، ایالات متحده - ۲۰۱۵

چرا تام ویسکامب؟

معماری معاصر، یا معماری امروز، مساله این است!

تب کاذب "پدیدارشناسی به عنوان مهم‌ترین رویکرد تئوریک معماری معاصر" همچون ویروسی به فضای معماری ایران هجوم آورده است. همه خواسته و ناخواسته ناقل این ویروس شده‌اند، حتی پزشکیانی که برای درمان این بیماری شتافتند. بحث داغ این روزهای ما، سال هاست که نه تنها حرارت خود را از دست داده، بلکه در نظر بسیاری از اندیشمندان منجمد و بایگانی شده است. با این وجود سوتفاهم در اهمیت و همچنین اعتبار اغراق‌شده‌ی جایزه‌ی پritzker در ایران راه را بر اندیشه انتقادی و طرح مباحث روز تئوری معماری بسته است. این کاری است که یک جایزه با یک دیسیپلین می‌کند، تعجبی هم ندارد.

بنیان‌های معماری امروز بر چهار چوب‌های فلسفه هایدگر استوار نیست. (آیا درک تفاوت میان آیزنمن و شولتز واقعا امر دشواری است؟) "هستی و زمان" جای خود را به "هزار سطح صاف" داده است. حتی عبور از هایدگر و پدیدارشناسی شولتز به سوی چهارچوب‌های نظری دلوز هم دیگر بحث روز دیسیپلین معماری نیست. سالهاست که "پسایدارشناسی"، فلسفه‌ی معماری را از تنگناهای نظری اصالت‌گرایانه و آرمان‌گرایانه ناشی از بدخوانی هایدگر توسط شولتز و پیروان معماری پدیدارشناسانه رهانیده است. "پدیدارشناسی مکان" مقاله‌ای تاریخی است که دیوید هاروی، دورین میسی، کیم دووی و بسیاری دیگر از نظریه‌پردازان به شدت آن را نقد یا نفی کرده‌اند. "بودن در هستی" هایدگر جای خود را به "سُتن در هستی" دلوز داده است و فراتر از آن، معماری امروز درصدد تبیین انواع شدن هاست. دنیای پسا دلوز دنیای عبور از برتری‌های عمودی است، دنیای رد هر گونه تضاد و دوگانه‌انگاری است. بدین ترتیب نقد معماری دیجیتال به مثابه معماری فرمال اساسا اشتباه است. در معماری دیجیتال و پارامتریک اولییتی بر فرم نسبت به عملکرد و برنامه وجود ندارد، این‌ها همگی با هم ادغام شده‌اند و اذهانی که هنوز تقابل‌های دوتایی فرم/عملکرد، پوسته/بنا، دیجیتال/غیر دیجیتال و فرآیند/ضدفرآیند را قبول دارند کمکی به پیشبرد مبانی نظری معماری امروز نمی‌کنند. حتی دیدگاه‌های پسایدارشناسانه در صدد رد پدیدارشناسی نیستند، خود را وامدار آن می‌دانند و در صدد ادغام نتایج مثبت حاصل از پدیدارشناسی با تفکر انتقادی دهه‌های اخیر، عصر دیجیتال و انسان امروز هستند. در گفت‌وگو معماری امروز بحث در مورد فرم و عملکرد نیست، در ایران نیز باید بحث در خصوص دو دیدگاه هستی‌شناسانه باشد، نه تقلیل و فروکاستن مساله به نبرد فرم با عملکرد، یا طراحی دیجیتال با طراحی حسی. این تب کاذب نتیجه ناآگاهی ما نسبت به تحول سریع مبانی فکری و فلسفی معماری امروز، کم‌کاری مترجمان معماری، جو‌زدگی و از همه مهمتر کمبود مطالعه فرا-رشته‌ای است. پیداست که سرعت دگرگونی مبانی نظری معماری با مجال طرح آن‌ها در ایران قابل مقایسه نیست. بسیاری از دانشجویان ما هنوز با این اندیشه از دانشگاه فارغ التحصیل می‌شوند که آیزنمن مترجم فلسفه دریدا در معماری است، حدید و شوماخر با فرم بازی می‌کنند، وولف پریکس دیکانستر اکتیویست است و فولدینگ حد نهایی پیچیدگی نظری معماری است. تعجبی ندارد که پالاسما، زومتور و آروونا بحث داغ امروز معماری ما باشند. اما امروزه از معاصر تا امروز فاصله بسیار است.

"پسایدارشناسی" وامدار پدیدارشناسی است و چنین نیز خواهد ماند. اما اصالت محض و کمال مطلق را بدرد گفته است، انسان را از محوریت تجربه کنار گذاشته است، هستی فارغ از انسان، اشیا و هستی‌اشیا را به رسمیت می‌شناسد. معماری پسایدارشناسانه مجموعه‌ای از جریان‌های معماری امروز است که نه می‌تواند ریشه‌های پدیدارشناسانه خود را کتمان کرده و خود را "ناپدیدارشناسانه" بنامد، و نه می‌خواهد در تنگناهای پدیدارشناسی محدود بماند، لذا زبان، گفتمان و تعاریف کاملا متفاوتی از "شناخت" و "پدیدار" ارائه می‌کند. از این روست که معماری امروز با شتاب در حال دور شدن از معماری معاصر است.

انتخاب تام ویسکامب برای جلد ششم از مجموعه "یکصد طراح معاصر" انتخاب یک جریان فکری امروزی است، جریانی که بیش از سایرین می‌تواند شما را با غنا و پیچیدگی مبانی نظری معماری هزاره جدید آشنا (و سردرگم) سازد. در این شماره از مجموعه "یکصد طراح معاصر" بنا بر ضرورت و نیازهایی که محتوای کتاب بر فرم مجموعه تحمیل کرد و پیرو نظرات تام ویسکامب و پویان روحی، شاهد تغییراتی در ساختار گرافیکی کتاب خواهید بود. از این تغییرات استقبال کردیم، چراکه این مجموعه نیز همچون هستی در حال شدن است. هیچ ساختاری قطعی و متفن نیست.

سیما نبی زاده - نیما طالبیان

دیباچه

“دوست دارم کارگاه روباتیک مدرسه، با کارهایی که دانشجوها در آن انجام می‌دهند، مثل کارخانه‌ی تسلا^۱ پرواز کند.”

تام ویسکامب، سای-آرک، ۲۰۱۳

دیوید روی^۲ جایی گفته است “معماری، پیشنهادی است برای دنیا^۳.” پیشنهادی که واقعیت موجود جهان را بر نمی‌تابد و تلاش می‌کند دنیای خود را تصویر کند و واقعیت بهتری بیافریند. کتابی که در دست دارید، پیشنهادی است برای دنیا؛ پیشنهادی چندلایه و دارای درونیت‌های متعدد، پیشنهادی که تلاش می‌کند شگفتی، غیرمنتظرگی و رازآلودگی را به معماری بازگرداند.

معماری تام ویسکامب، سلسله‌مراتب و رابطه‌ی عمودی جزء و کل معماری را در هم می‌ریزد و معماری‌ای مبتنی بر جدایی^۴ می‌آفریند؛ هر شیء، هستی مستقل خود را دارد و در یک صفحه‌ی هستی‌شناختی افقی، در کنار اشیاء دیگر، در ارتباط با آن‌ها و نه زیرمجموعه‌ی آن‌ها قرار می‌گیرد. زبان این معماری مبتنی است بر منطق تکه‌ای^۵؛ تکه‌های بزرگ در کنار هم سوار می‌شوند و به محصول نهایی شکل می‌دهند. ویسکامب نیم‌نگاهی نیز به جهان طبیعت و موجودات زنده‌ی آن دارد؛ نگاهی که محصولش، برداشت تحت‌اللفظی از طبیعت نیست. استراتژی‌ها و فرآیندهای طبیعی در کار او، شکلی استعاری به خود می‌گیرند و با تکنولوژی‌های پیشرفته، همخوان می‌شوند. بدین ترتیب معماری او، معماری‌ای است که با تکنولوژی‌های جدید ارتباطی نزدیک دارد و تلاش می‌کند از پتانسیل‌های آن‌ها استفاده کند. محصول، شیئی است مستقل؛ شیئی که به زمینه‌اش تقلیل داده نشده و مستقل از آن، هستی پیدا کرده است؛ جهانی با لایه‌های درونی متعدد، جهانی که جهان‌های دیگری را درون خود جای داده است.

تام ویسکامب که سال‌ها با ولف پریکس^۶ کار کرده و او را آموزگار خود می‌داند، خود، آموزگار سخت‌گیری است. او باور دارد که دنیای بیرون [از مدرسه]، دنیای بی‌رحمی است و بنابراین، دانشجویان باید در محیط امن مدرسه، سخت کار کنند تا بتوانند از پس نامالایمات دنیای بیرون برآیند. او سرشار از شوق و انرژی است. کافی است او را در گوشه‌ای به صحبت بگیرید تا برایتان با اشتیاق از معماری بگوید؛ از اینکه کاش معماری قابل پیش‌بینی نباشد. کاش اگر یک برش بی‌نهایت از یک شهر بزنیم، با شگفتی‌ها و چیزهای نامنتظره‌ی زیادی روبرو بشویم. کاش وقتی یک عروسک روسی^۷ را می‌بریم، درون آن به جای یک عروسک روسی دیگر، کهکشانی مملو از شگفتی پیدا کنیم ...

کتابی که در دست دارید، شامل واژگان و اصطلاحاتی است که در زبان معماری فارسی، سابقه‌ی استفاده نداشته‌اند. واژگانی که نشان می‌دهند چطور تام ویسکامب، کار خود را تئوریزه می‌کند. امیدواریم این واژگان و خرده‌گفتمانی که کتاب با خود به همراه دارد، به غنای ادبیات معماری در ایران بیافزایند و کمک کنند تا خوانندگان، در راستای آفریدن جهان سرشار از شگفتی خود، گام بردارند.

پ.ر - ش.ظا

بهار ۱۳۹۵

1. Nikola Tesla

۳. معماری چیست؟ گفتگو با دیوید روی، لو کاد جورجی، ورونیکا آکر. برگردان: پویان روحی. روزنامه‌ی شرق، ۱۸ مهر، ۱۳۹۴، صفحه‌ی ۱۰.

4. Discreteness

2. David Ruy

5. Chunk logic

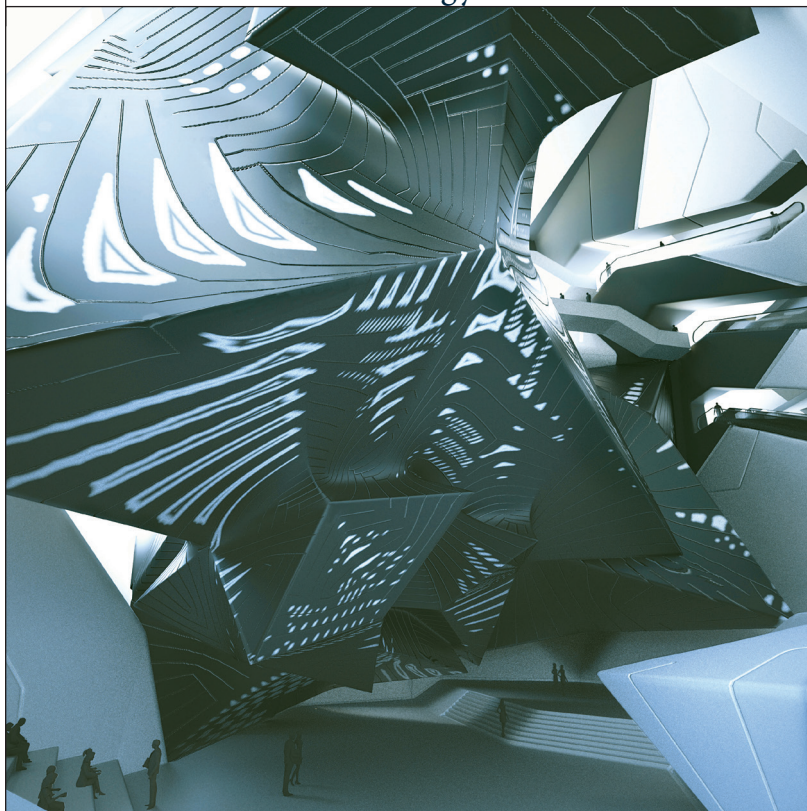
6. Wolf Prix

7. Russian Doll

(2003 - 2016)

TOM WISCOMBE

“Towards a Flat Ontology of Architecture”

Pouyan Ruhi - Shanai Zohrabi

شهرسازی
معماری و
کتابخانه تخصصی هنر